

propter vitam dissimilem blasphemamur?

Qui est Salvator omnium hominum, maxime fidelium. Omnium, in presenti fidelium, in futuro. Sive quia omnes de periculis liberat, & maxime fideles.

Præcipe hæc, & doce. Præcipe, ut fiant: doce quomodo fiant: vel quali præmio remuneranda sint.

Nemo adolescentiam tuam contemnat. Sic age, ut admirationi sis, priusquam contemptui habearis. Hoc enim illi præcipit, quod in illius potestate constabat.

Sed exemplum esto fidelium. Parvum est infidelium esse formam: apud quos qui graviora crimina non habet, magnus habetur. Hoc multum est, ut talem se exhibeat, per quem etiam sancti proficiant.

In verbo, in conversatione. Nihil aliud magis loquaris, quam Domini verbum. Notandum quia fidelibus etiam verbi præbere cupit exemplum.

In charitate. Ut exemplum illis dilectionis ostendat.

In fide. Catholica, vel perfecta.

In castitate. Mentis & corporis: cujus insignia etiam gravitate habitus præferuntur.

Dum venio attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Fac, lege, exhortare ut fiant: doce, quomodo intelligantur obscura: ut possint fieri quæ leguntur.

Noli negligere gratiam, quæ est in te. Negligit gratiam, qui acceptum talentum non exercet.

Quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii. Prophetiæ gratiam habebat, cum ordinatione Episcopatus.

Hæc meditare. Omnis enim profectus ex meditatione descendit.

In his esto. Non enim omnis qui in his est, meditatur.

Ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Tunc manifestus erit, si in meditatione sis semper: & cum manifestus fueris, poterunt exemplo tuo ad meliora proficere.

Attende enim tibi, & doctrinæ instas in illis. Hoc enim faciens, & te ipsum salvum facies, & eos qui te audiunt. Primo tibi, deinde doctrinæ: ut ubique & actu salves illos, & doctrina pariter & exemplo.

Caput V.

SENIOREM ne increpaveris, sed obsecra ut patrem. Ne indignè ferens se à juniore correptum, exasperetur, & non proficiat: sed obsecra, ut suo quasi pater exemplo instruat juniores.

Juvenes ut fratres. Quia hac via liberius componentur, similiter & sorores.

Annus & matres. Cum omni reverentia.

Juvenulus ut sorores, in omni castitate. Et mentis, & corporis.

Viduas honora. Necessaria præbendo vel solatio confortando.

Quæ verè vidua sunt. Illas veras viduas esse definit: quæ universis curis exuta sunt, & ab omnibus desolata.

Si quæ autem vidua filios, aut nepotes habet: discat primum domum suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram Deo. Tandem regit domum, quamdiu docet filios parvulos, aut nepotes: ut quod à parentibus pietatis accepit, filiis reddat: ita tamen, ut non hac excusatione avaritiæ studeat, sed sufficientiam tantum sibi referret: & ne liberis ejus ipsa occasionem det sæculo fervendi.

Quæ autem verè vidua est, & desolata: speret in Deum, & instet obsecrationibus & orationibus nocte ac die. Qualis erat Anna filia Phanuel, tales præcipit honorari.

Nam quæ in deliciis est vivens, mortua est. Quicquid modum naturæ excedit, deliciis deputatur. Hic maxime nostri temporis viduas tangit: quæ cum hominem suæ naturæ, qualicumque panno non vestiant, parietes pretiosis marmorum crustis exornant.

Et hoc præcipe, ut irreprehensibiles sint. Notandum irreprehensibiles eas tam posse quam esse debere.

Si quis autem suorum, & maxime domesticorum, curam non habet: fidem negavit, & est infideli deterior. Si quis viduas abjicit, aut pupillos, vel maxime parentes & pauperes, deterior est infideli: quia & illi habent naturaliter circa proximos pietatem. Sive, si quæ vidua filios orphanos negli-

gar, hujus sententiæ crimen incurrit. Simul notandum, quosdam fideles nomine, qui infidelibus conversatione peiores sunt.

Vidua eligatur non minus sexaginta annorum: quæ fuerit unius viri uxor. Tales voluit eligi diaconissas, quæ omnibus essent exemplum vivendi.

In operibus bonis. Si ex tempore viduitatis suæ ista omnia custodivit.

Testimonium habens. Sicut Tabitha.

Si filios educavit. Subauditur, Deo.

Si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit. Si non solum humilitatis habet insignia: cui non sufficit hospitio suscipere, sed etiam manu propria lavare hospitum pedes.

Si tribulationem patientibus ministravit. Hoc est, in carcere positus, vel ægrois.

Si omne opus bonum subsceca est. Brevis universa conclusit.

Adolescentes autem viduas devita. Devita aliis ministerio diaconatus præponere, ne malum pro bono detur exemplum.

Cum enim luxuriata fuerint, in Christo nubere volunt. Cum sub eo tempore religionis abundantiam habuerint: quæ saepe solet generare luxuriam.

Habentes damnationem: quia primam fidem irritam fecerunt. Quæ se viduas promiserant permanuras. Hæc regula non solum in viduis, sed in virginibus continentibus, quæ primam fidem irritam fecerunt, intelligenda est.

Simul autem & otiosa discunt circumire domos. Divino minime timore detentæ, nec mariti potestati subiectæ, nullaque cura domestica occupationis adstrictæ.

Non solum otiose, sed & verbosa, & curiosè loquentes quæ non oportet. Dum voluntatis suæ cupiunt præbere exemplum.

Volo autem juniores nubere: filios procreare. Volo: quia necesse est ut tales ante hoc faciant, quam illud promittant: inde si transgressæ fuerint, damnationem acquirunt.

Matres familias esse. Matres familias dici possunt, etiam quæ duos habent vel tres servos: hoc dicit: ne ex hoc nomine avaritia defendatur.

Nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Si incontinentes sunt: vel ne per illas religio blasphemetur.

Jam enim quædam conversa sunt retro post satanam. Reddit causas quare eas nubere velle prædixerit: ne eum putaremus optare: quia quædam promissum propositum Deo non reddentes, fuerant fornicata.

Si quis fidelis habet viduas, ministrat illis, ut non gravetur Ecclesia. In domo propria, ut parentibus.

Ut his quæ verè vidua sunt, sufficiat. Quæ sunt omnium auxilio desolata.

Qui bene præsent presbyterii. Qui implent officium suum.

Duplici honore digni habeantur. Et officii, & doctrinæ.

Maximè qui laborant in verbo, & doctrinæ. Non dixit omnium qui habent verbum, sed qui laborant in verbo. Cæterum omnes habentes præcipit ordinare.

Dicit enim scriptura: Non infrenabis os bovi trituranti: & dignus est operarius mercede sua. Vult illis præstare carnalia, à quibus alii spiritalia consequuntur: quia occupati in doctrinæ, necessaria sibi providere non possunt.

Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Injustum est etiam adversus laicum accusationem recipere, cum hoc nec seculares faciant: quanto magis adversus Domini sacerdotem?

Peccantes coram omnibus argue. Si de illis fuerit comprobatum.

Ut ceteri timorem habeant. Videntes te nemini pepercisse.

Testor coram Deo, & Christo Jesu, & electis angelis ejus, ut hæc custodias sine præjudicio. Obtestatur illum divina & cælesti testificatione, ut nulla illi res præjudicet ad ista servanda, nec electi angeli, qui sacris assistunt altaribus.

Nihil faciens in alteram partem declinando. Neque in dextram neque in sinistram.

Manus citò nemini imposueris. Nisi talem inveneris qualem dixi.

Neque communicaveris peccatis alienis. Communicare eum dicit peccatis, qui non probatus fuerit ordinatus.

Te ipsum castum custodi. Non alios custodire præcipit, ut possit audenter arguere delinquentes.

Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Ne putaret etiam abstinentiæ se formam infirmis dare debere: maxime cum audierit à magistro dicente: omnibus bonum esse non bibere vinum. Dat ergo ei consilium, ut plus doctrinæ causam, quam abstinentiæ curet: & simul ostendit quæ infirmitates creaturarum medicina possit sanare.

Quorundam hominum peccata manifesta sunt, præcedentia ad judicium. Detecti excommunicantur: sive plagis presentibus damnantur.

Quorundam autem & subsequuntur. In futuro judicio: sive hic diu latere non possunt: non ergo debent facile ordinari.

Similiter & facta bona manifesta sunt: & quæ aliter se habent, abscondi non possunt. Non enim potest abscondi civitas supra montem posita: sed etiam quæ ad tempus latent, non possunt diutius occultari.

Caput VI.

QUICUMQUE sunt sub jugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Non solum bonos, sed etiam infideles.

Ne nomen Domini, & doctrinæ blasphemetur. Ne videantur per religionem, in deterius proficere.

Qui autem fideles habent dominos, non contemnant, quia fratres sunt. Ne sibi æqualem contemnant.

Sed magis serviant: quia fideles sunt & dilecti: quia beneficii participes sunt. Si serviant infidelibus timore odio: quanto magis debent servire fidelibus, quorum charitatis participes esse merentur.

Hæc doce, & exhortare. Doce, ita debere fieri: exhortare, premium ostendere Deum.

Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi: & ei quæ secundum pietatem est doctrinæ. Novi testamenti: veteris enim severa doctrina est.

Superbus est, nihil sciens. Super alios se extollens, cum non sit desultum veniens, quam prædicat sapientiam.

Sed languens circa quæstiones. Nec enim reculantem penitus fidem, moritur, nec adversitatis scientia convalescit, sed diversis occasionibus languet.

Et pugnas verborum. Relicto sensu veritatis ambiguitates verborum observant: sicut Manichæi ex verbo, diversitatem testamentorum.

Ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemæ. Quæ generant lites ac blasphemias, in Deum pugnando sermonibus.

Suspiciones malæ. Sive hæresim de altero suspicantur, sive audientes putant efficere veritatem.

Consultationes hominum mente corruptorum: & qui à veritate privati sunt. Ab integritate Evangelii, vel naturæ.

Existimantium quæstum esse pietatem. Qui putant quæstum sui causâ, novum venisse testamentum.

Est autem quæstum magnus, pietas cum sufficientia. Multum inquit qui habet pietatem, non sufficientia non luxuriæ, sed naturæ est. Sive sicut pietas est cultura Dei: ita impietas est contemptus.

Nihil enim intulimus in hunc mundum: hæud dubium quia nec auferre quid possumus. Nudi nati sumus, nudi etiam morituri. Quicquid hic invenitur, hic relinquetur: non est nostrum, quod non semper nostrum est. Tanquam peregrini ergo sufficienti usu contenti simus: illas divitias acquiramus, quas nobiscum ad cælestem patriam ferre possimus.

Habentes autem alimenta, & quibus tegamur: his contenti simus. Superius dixerat sufficientiam: quicquid his amplius est, divitiis deputatur.

Nam qui volunt divites fieri. Voluntatem divitiarum definit: quæ voluntas, & habentibus est, & quærentibus.

Incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. Occasione tentationis est, & laqueus diaboli, velle habere divitias.

Et desideria multa, & inutilia, & nociva. Nunquam ergo divitiarum desideria satiantur.

Quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Dum ambitione bonorum tumentes, ad cæcos elevati, usque ad inferos demerguntur: sive desiderantes alienas opes, ut Achab, ut

Tom. V.

que ad homicidii perveniunt factiones.

Radix enim omnium malorum est cupiditas. Quia & fons est, & omnium criminum augmentum. Radix excisos semper densius reparat ramos: evellenda est ergo radix, ne rami superflue excidantur.

Quam quidam appetentes erraverunt à fide. Hoc est, recesserunt à fide promissorum Dei, dum presentibus oblectantur.

Et inseruerunt se doloribus multis. Quanto amplius habuerint, tanto plures sollicitudinum sustinent cruciatu: unde & Dominus divitiarum ærumnas circa reliqua concupiscentiæ verba asseruit suffocare.

Tu autem, o homo Dei. Non divitiarum homo: sed, Dei: nec mammonæ servus, sed Christi: cujus sunt omnia quæ videntur.

Hæc fuge. Quasi causas perfidie, vel dolorum.

Sellare verò justitiam, pietatem, fidem. In his te cupio divitiis esse locupletem.

Charitatem, Dei & proximi.

Patientiam, mansuetudinem. Patientiam sustinendi, mansuetudinem non nocendi.

Certa bonum certamen fidei. Bonum certamen est, non pro rebus sæculi, sed usque ad mortem pro fidei veritate certare: sicut scriptum est: In justitia agonizare pro anima tua: & usque ad mortem certa pro justitia. Sive ut illi student in divitiis omnia vincere, ita & tu in fide.

Apprehende. Quomodo ego comprehendit.

Vitam æternam: in quam vocatus es. Ut illi gerere cupiunt temporalem.

Et confessus es bonam confessionem. In baptismo abrenunciando sæculo, & pompis ejus.

Coram multis testibus. Sacerdotibus, vel ministris, virtutibusque cœlestibus.

Præcipio tibi coram Deo. Præcipit autoritate magistri.

Qui vivificat omnia. Omnia quæ vivunt, etiam si æresant, per ejus potentiam reviviscunt.

Et Christo Jesu, qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato, bonam confessionem. Dicens ad Pilatum: Ego ad hoc veni in hunc mundum, ut testimonium perhibeam veritati, scilicet pro ea etiam moriendo.

Ut serves mandatum. Sicut ille usque ad mortem.

Sine macula irreprehensibile. Maculat quodammodo, & reprehendi facit mandata, qui peccat.

Usque in adventum Domini nostri Jesu Christi. Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

Quem suis temporibus ostendit beatus, & solus potens, rex regum, & Dominus dominantium. Quando voluerit qui hoc solum potest Deus.

Qui solus habet immortalitatem. Ille solus propriè habet, qui angelis, & hominibus dedit habere. Nos autem nec soli nec nobis habemus ut ille: Hoc contra Manichæos qui mali naturam putant immortalem atque perpetuam.

Et lucem habitat inaccessibilem. Omni creaturæ. Nemo enim novit patrem nisi filius: neque filium nisi pater: & spiritus sanctus, utrumque etiam scrutatur profunda Dei.

Quem nullus hominum vidit: sed nec videre potest: cui est honor, & imperium sempiternum: Amen. Nemo novit, sed unusquisque pro merito intelligit. Nam solem tanto amplius vident singuli: quanto purior fuerit acies oculorum.

Divitiis hujus sæculi præcipe. Sunt & alterius sæculi divites, qui emunt sibi aurum ignitum à Deo: & qui habent aurum in cælo, nec non qui proferunt nova & vetera.

Non sublime sapere. In primis principalem eorum tetigit morbum. Difficile divitem invenies non superbum, qui pauperes vel parentes agnoscat: & qui non graviter ferat minime sibi ab inferiore honorem deferri.

Neque sperare. Non sperando vilescunt: & cum spernantur, erogantur.

In incerto divitiarum. De quibus incertum est utrum illæ tibi, an tu illis celerius subtraharis: multis enim cum vita sublate sunt. Alii propriis eas auferri oculis viderunt: nonnulli etiam inviti extraneis reliquerunt.

Sed in Deo vivo. Cujus sunt omnia.

Qui præstat nobis omnia abundè. Qui ideo abundè præstat, ut vivamus, etiam aliis largientes: non ut grandi labore destruentes, majora horrea faciamus.

Ad fruendum. Non ad occultandum, vel negotiandum.

Bene agere: divites fieri in operibus bonis. Non in auro & argento.

Facile tribuere: communicare. Qui facile tribuit, cito dives esse cessabit. Tribuere, donare est: communicare verò, multum dare.

Traurizare sibi fundamentum bonum in futurum. Vade vende omnia quae habes, & da pauperibus: & habebis thesaurum in caelo: & veni sequere me: quod perfectionis est fundamentum.

Ut apprehendant veram vitam. Haec enim non est vera vita, quae in suo non permanet statu. Vanitas enim sub sole: dicit Ecclesiastes.

O Timothee, depositum custodi. Commendatum à nobis servandum tibi fidei depositum custodi.

Devitans prophanas vocum novitates. Quod à me non audisti, nec ab angelo si dicatur libenter admittas.

Et oppositiones falsi nominis scientiae: quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt. Artis dialecticæ, per quas sibi infinitam rerum scientiam hæretici promittunt, & ideo à fidei veritate cadunt.

Gratia tecum, Amen. Permaneat in æternum.

Explicit Commentarius in primam Epistolam ad Timotheum.

COMMENTARI
IN SECUNDAM EPISTOLAM
AD TIMOTHEUM

Caput I.

PAVLUS Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei. Non meis meritis: sive à Christo missus, non sine Dei voluntate.

Secundum promissionem vitae quae est in Christo Jesu. Condignum exhibens promissione servitium.

Timotheo charissimo filio. Charissimo, id est cæteris charior.

Gratia & misericordia, & pax à Deo Patre, & Christo Jesu Domino nostro. Talis est salutatio Pauli, ut in ea omnia patriis, & Christi beneficia memorentur.

Gratias ago Deo meo. Deo qui nos talem in alterutrum docuit charitatem.

Cui servo à progenitoribus meis in conscientia pura. Omnis origo mea coluit unum Christum: non malevolentia, sed legis emulatione vastabam.

Quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis, nocte ac die desiderans te videre. Et charitatem ostendit, & jugiter orandi præbet exemplum.

Memor lachrymarum tuarum, ut gaudium implear. Quas pro me abundè profudisti, ut & me ad tristitiam provocares: quas tua adopto præsentia relevari.

Recordationem accipiens ejus fidei quae est in te non ficta: quae & habitavit primum in avia tua Loida. Quæ verè te esse in operibus comprobavit: sicut Jacobus definit: & quæ ad te ex avia successione institutione, quasi hereditario jure descendit.

Et matre tua Eunice. Quia prior credidit.

Certus sum autem quod & in te. Propter quam causam admoneo te. Quia comprobavi fidem tuam, commoneri indiges, non doceri.

Ut resuscites gratiam Dei. Quasi tribulationibus dormitantem.

Quae est in te per impositionem manuum mearum. Ad Episcopatum scilicet.

Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis. Contemnendi penas. Illi merito humana supplicia videntur formidare qui peccant: ut alibi dicit: Si autem malefeceris, time.

Et dilectionis, & sobrietatis. Sive pro Domino: sive pro alterutro. Libenter etiam moriamur, ut omnia sobria mente faciamus.

Noli itaque erubescere testimonium Domini nostri: neque me vinculum ejus. Quia nihil confusione dignum Christus exer-

cuit: sed nec ego quem nosti, ob aliquod crimen, sed propter Deum hæc omnia quæ patior sustineo.

Sed collabora Evangelio. Tua conversatione, sive doctrina.

Secundum virtutem Dei. Quæ sua causa adjuvat laborantes.

Qui nos liberavit, & vocavit vocatione sua sancta. Scilicet à peccatis.

Non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam, quae data est nobis in Christo Jesu. Quo proposuit nos gratis salvare per Christum.

Ante tempora secularia. Quantum ad præscientiam Dei, ante sæcula jam donavit. Nam homines solent filiis parare prædia, priusquam nascantur.

Manifestata est autem nunc. Quæ antè latebat.

Per illuminationem Salvatoris nostri Jesu Christi. Verbis scilicet & exemplis.

Qui destruxit quidem mortem: illuminavit autem vitam, & incorruptionem. Doctrina sua, & conversatione destruxit peccata, quæ mortem hominis generabant, & ostendit quomodo vita, & incorruptio quaeratur.

Per Evangelium. Volentes docuit, non coëgit invitos.

In quo positus sum ego prædicator, & Apostolus, & magister gentium. Ad comparationem aliorum possunt dici magistri.

Ad comparationem nemo magister verus.

Ob quam causam etiam hæc patior. Non ob aliquod crimen, sicut nos pati Petrus hortatur dicens: Nemo vestrum patiatur quasi homicida: si autem ut Christianus, non erubescat.

Sed non confundor. Hic non erubescit in catenis, cum nos in folis opprobriis confundamur.

Scio enim cui credidi, & certus sum quia potens est. Scio enim eum fidelem, & potentem.

Depositum meum servare in illum diem. Apud me ipse quod deposuit, conservabit: sive quod ego apud illum commendo, restituet in futuro.

Formam habe sanorum verborum, quae à me audisti in fide, & in dilectione in Christo Jesu. Secundum meam formam vide & doce, quam à me breviter accepisti, quomodo integrè credere, & alterutrum diligere debeamus.

Bonum depositum custodi, per Spiritum sanctum qui habitat in nobis. Quod apud te per Spiritum sanctum commendavi: adjutorio ejus depositum custodi.

Scis enim hoc, quod aversi sunt à me omnes qui in Asia sunt: ex quibus est Phygelus, & Hermogenes. Idcirco te commoneo, quia quos non putabam me dereliquerunt.

Dei misericordiam Dominus Onesiphori domui: quia saepe me refrigeravit: & catenam meam non erubuit. Vituperat defertores, & laudat permanentes: ut deterreat ab imitatione mala, & ad exemplum provocet bonum.

Sed cum Romam venisset, sollicitè me quaesivit, & invenit. De illi Dominus invenire misericordiam à Domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravit mihi, in melius nosti. Idcirco invenit, quia sollicitè quaesivit: unde & ostendit, quia idcirco non omnes quaerentes inveniunt: quia negligenter inquireunt.

Caput II.

TU ergo, fili mi, confortare in gratia quae est in Christo Jesu: & quae audisti à me per multos testes. Sive praesentibus multis, tibi dedi mandata qualiter docere debeas: sive quæ dixi multis Prophetarum exemplis, & testimoniis confirmavi.

Hæc commenda fidelibus hominibus. Qui fideliter possunt gratiam Dei dispensare: hoc est, solius Dei causa prædicare.

Qui idonei erunt & alios docere. Non solum ipsi facere, sed & alios erudire.

Labora sicut bonus miles Christi Jesu. Ideo milites dicimur, quia hostes habemus, contra quos laboriosè debemus dimicare.

Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit. Comparatione militantium utitur: ut ostendat multo magis nos à negotiis secularibus liberos esse debere, ut Christo placeamus: cum etiam sæculi milites à reliquis actibus vacent, ut possint imperatori suo placere perfectè.

Nam & qui certat in agone, non coronabitur nisi legitime

nam & qui certat in agone, non coronabitur nisi legitime

certaverit. Alia comparatione id ipsum dicit. Multi enim certant: sed ille solus qui tota virtute vicerit, coronatur.

Labourantem agricolam oportet primum de fructibus accipere. Ne diceret: unde ergo victurus sum, si me totum occupavero in doctrina: ostendit eum primitias fructuum à populo debere accipere, præter mercedem quam à Domino accipiet in futuro.

Intellige quae dico. Dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum. Eorum quæ propter quaerentes occasionem, comparationis velamine fuerant obumbrata.

Memor esto Dominum Jesum Christum resurrexisse à mortuis, ex semine David. Hoc contra illos qui carnis resurrectionem negant, consequenter etiam Christi negabant: sed & adversus illos qui negant Christum in carne venisse: quos Joannes antichristus appellat.

Secundum Evangelium meum. Secundum quod me prædicare non necitatis.

In quo laboro usque ad vincula quasi male operans. Non tamen male.

Sed verbum Dei non est alligatum. Quia & praesentes fideliter doceo, & literis absentes confirmare non cesso.

Ideo omnia sustineo propter electos. Ideo tribuni auxilium petivi, ac postea Cæsarem appellavi, ut per me confirmetur, cum has passionem poterim moriendo finire.

Ut & ipsi salutem consequantur quae est in Christo Jesu cum gloria caelesti. Quæ salus in Christo, sed non nuda, sed gloria vestita: nec terrena gloria sed caelesti.

Fidelis sermo: nam si commortui sumus, & convivemus. Veritatis ratione subnixus. Si enim à vitiis, & voluptatibus sumus commortui Christo, vivemus cum illo. Alioquin quomodo sperare poterimus hoc?

Si sustinemus, & conregnabimus. Si sustinuerimus cum necesse fuerit quod ille sustinuit, tunc demum regnare poterimus simul.

Si negaverimus, & ille negabit nos: si non credimus, ille fidelis permanet: negare seipsum non potest. Sive credamus, si non credamus: non aliud potest exhibere singulis quam promittit. Quia veritas contra se non faciet, ne se negare videatur.

Hæc commune testificans coram Deo. Sub testificatione Dei confringe.

Noli contendere verbis, ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium. Sine testimoniis scripturarum hujusmodi etiam contentio non adificat, sed destruit audientes: putant enim omnia acumine, & subtilitate subfistere: Sive: noli verbis vincere, sed factis.

Sollicitè autem cura te ipsum probabilem exhibere Deo. Ante omnia hoc labora, ut talem te apud Deum exhibeas, quo merito possit tibi populus obaudire.

Operarium inconfusibilem. Ita vive ne dicta factis deficientibus erubescant.

Rectè tradantem verbum veritatis. Ille rectè tractat, qui exemplis sua dicta confirmat. Ornamentum enim vitæ, doctrina: firmamentum verbi, opus.

Prophana autem & vaniloquia devota. Multum enim proficiunt ad impietatem. Irreligiosas hæreticorum fabulas, qui negant resurrectionem, per quas utique judicis timore sublati, ad omnem impietatem, & ad cuncta crimina perveniunt.

Sermo eorum ut cancer serpit. Cancer dicitur vulnus quod in mammillis nascitur ferminarum: cui nisi citò subventum fuerit, cum virus ad cor serpendo pervenerit, nullum remedium est. Ita & hæreticorum sunt vitanda colloquia: ne per aures irremediabiliter vulnerent mentes.

Ex quibus est Hymeneus, & Philetus, qui à veritate exciderunt. Nomina signat, ut noverit quos debeat præcavere.

Dicentes resurrectionem jam factam, & subverterunt quorundam fidem. In filiis, sive ossa vivificata in Ezechiele Israelis, interpretabantur de captivitate collecta quasi resurrectione.

Sed firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc. In quorum corde fides Christi erat fundata, non sunt seducti vel moti: & hoc quia Dei essent habentes judicium, sicut Moyse tempore fuit in quo Dathan, & Abiron subversis sunt: non simul cum impiis perierunt, Deo illos esse optimos cognoscen-

te, ut in Numeri scriptum est libro.

Cognovit Dominus qui sunt ejus: & discedat ab iniquitate omnis qui invocatur nomen Domini. Ut Sion simul pereat cum iniquis.

In magna autem domo. Magnam domum, non Ecclesiam dicit, ut quidam putant, quæ non habet maculam neque rugam: sed mundum. Unde ait Jeremias: O Israel quàm magna est domus Domini & cætera. In qua sunt zizania mixta cum tritico: nam resurrectionem negantes, in Ecclesia esse non possunt.

Non solum sunt vasa aurea & argentea. Pretiosa & fortia.

Sed & lignea & fictilia. Infirma.

Et quedam quidem in honorem, quadam autem in contumeliam. Si quis ergo se emundaverit ab istis, erit vas in honorem sanctificatum: & utile Domino ad omne opus bonum paratum. Si quis se à doctoribus hæreticis mundaverit, & crediderit in resurrectionem futuram, judicium Dei, per omne opus bonum implere studet.

Juvenilia autem desideria frige. Quia hi ex senioribus esse non possunt si hæc agant quæ gravitati non conveniunt Christianæ: & à juvenibus vincuntur, si habeant levitatem.

Seclare vero justitiam, fidem, spem, charitatem. Hic fidem integritatem dicit.

Et pacem. Illam pacem quæ religioni debetur.

Cum his qui invocant Dominum de corde puro. Beati mundo corde: de quibus dicitur, quid me vocatis Deum, & non facitis quæ dico?

Stultia autem & sine disciplina quaestiones devota: sciens quia generant lites. Stultæ omnes, & sine disciplina legis sunt quaestiones.

Servum autem Domini non oportet litigare. Servus est Christi, qui non clamavit neque contendit, neque audit quicquam vocem ejus, secundum quod Doeg Propheta prædixit.

Sed mansuetum esse ad omnes. Non solum ad amicos.

Docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati. Omnes semper docere patienter, non in furore, sed cum modestia.

Nequando det illis Deum penitentiam ad cognoscendam veritatem: & respiciant à diaboli laqueis: à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem. Non de Dei bonitate dubitat, sed de accipientium pravitate. Det illis Deus perpetuam, mitem, blandamque correptionem, ut accepta ratione respiciant. Simul & contra Novatianos penitentiae negatores, qui hæreticos conversos veniam non posse consequi perhibent.

Caput III.

HOC autem scito, quia in novissimis diebus inabunt tempora periculosa. Non tibi mirum quod quotidie pejora veniunt.

Et erunt homines seipso amantes. Non Dei gloriam, sed sua quaerentes.

Cupidi, elati. Avari & in avaritia iactabundi.

Superbi, blasphemii. Cum nolint discere, doctrinam usurpant.

Parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione. Veteribus scilicet doctoribus, qui eos per Evangelium genuerunt.

Sine pace, criminosos. Pacis sanctorum.

Incontinentes, immites, sine benignitate. In omnibus vitiis.

Proditores. Invicem occupantes.

Protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis quam Dei. Sollicitudo iudicium est abundantioris amoris: qui enim sæculi voluptates quàm Domini præcepta libentius audit, aut loquitur, talis est.

Habentes speciem quidem pietatis. In habitu vel doctrina.

Virtutem autem ejus abnegantes. Ipsam rem operibus abnegantes.

Et hos devota. Ne corrumpant mores bonos, colloquia prava.

Ex his enim sunt qui penetrant domos, & captivos ducunt mulierculas oneratas peccatis. Illas capiunt quæ sunt oneratae peccatis: impunitatem illis ac veniam promittentes: sive infirmas mentes, quæ feminis comparantur.